

A kulturális alap idej eredményei

Dr. Orbán László nyilatkozata

244

A kulturális alap idej eredményeiről, a hiányosságokról és a feladatokról beszélt dr. Orbán László, a művelődésügyi miniszter első helyettese Szóke Sándorral, az MTI munkatársával.

A kulturális alap most tartotta idej utolsó ülését. Jó alkalom ez arra, hogy egyben munkájáról is tájékoztassuk a közvéleményt.

— Ezen a mostani ülésen 4,2 millió forinttal támogattuk fontos művelődéspolitikai célok megvalósítását — mondotta a többi között a miniszter első helyettese. — A munkáskörletek és falusi könyvtárak gyarapítására, a Hét évszázad magyar verseinek megjelenéséhez több mint 300 000 forintot juttattunk. Pest-Buda és Óbuda egyesítésének centenáriuma országos népművészeti tárlatot rendeznek, ezt 750 000 forinttal segítjük. — A 1972–73. évad ifjúsági színház- és operabérlet-akció támogatására 700 000 forintot. Miskolc város néhány fontos kulturális rendezvényére ugyancsak jelentős összeget juttattunk.

Hogyan értékelhetők az alap idej eredményei?

— Pontos adatok és alaposabb értékelés csak a jövő év elején áll majd rendelkezésre. Az első háromnegyed évre vonatkozó adatok és tevékenység ismeretében elmondhatom: a kulturális alap az idén is eredményesen szolgálta rendeltetészerű céljait. Anyagi eszközökkel, anyagi ösztönzőkkel is segítette az eszmeileg, művészileg értékes kulturális művészi alkotások megszületését, terjesztését és eljuttatását a tömegekhez, a munkásság, parasztság és ifjúság millióihoz.

— A kulturális alap fontos, sajátos eszköze, anyagi erőforrása művelődéspolitikai célok valóra váltásának. Természetesen csak egyik eszköze. Allamunk jóval nagyobb anyagi javakkal támogatja kulturális feladataink megvalósítását.

A kultúra jelentős anyagi támogatása teszi lehetővé, hogy nálunk a kultúra „olcsó” és hozzáférhető a néptömegek számára. Sőt, nem egy területen központi rendelkezések biztositják, hogy éppen az értékes legyen minél olcsóbb, és a kommersz — csupán a szórakoztatást célzó, értéktelenebb — termékek és szolgáltatások drágábbak. Például a krimik íveinek előírt átlagos ára több mint kétszerese a klasszikusénak, vagy a mai irodalmi művekénél. A kulturális alap és járulékrendszere is számos területen éppen erre a tendenciára hat.

— A kulturális alaphoz 1972 első kilenc hónapjában összesen 43,5 millió forintot költöttünk fontos kulturális célok támogatására, azok megvalósítására. Ez az összeg ez év végére előreláthatóan meghaladja a 60 millió forintot, tehát mindenképpen meghaladja a tavalyi 54 millió forintot.

A továbbiakban dr. Orbán László példákkal támasztotta alá az ismertett támogatási arányokat, majd áttért más művészeti ágak helyzetének elemzésére.

— A filmművészet is részese a támogatásnak. Több mint öt és fél millió forinttal tettük lehetővé, hogy eszmeileg és művészileg értékes alkotásokat a mozivállalatok ingyen, kölcsöndíj nélkül kapjanak meg. Sőt azt is, hogy közülük egyes filmek forgalmazását — a látogatottság, a nézők száma alapján — külön jutalmazták,

premizálják. A filmek társadalmi és művészi értéke mellett ez is hozzájárult ahhoz, hogy például olyan műveket, mint a Jelenidő, a Belorusz pályaudvar, A lovakat lelovik, ugye? sokan tekinthették meg. Az értékes filmek iránti érdeklődés mellett a kulturális alaphoz nyújtott támogatás is hozzájárult ahhoz, hogy az idén is tovább emelkedett a szovjet filmek nézőinek száma — mintegy 6 százalékkal —, miközben a mozik összes látogatóinak száma csökkent.

— Színházi területen különböző formákban segítjük a jobb műsorarányok kialakítását, értékes produkciók színrevitelét, látogatottságuk növelését, értékes művek kitűnő előadásának jutalmazását. Erre az év első kilenc hónapjában több mint 3 millió 700 ezer forintot fordítottunk. Csak példaként említem, hogy támogattuk a Körszínház, a szentendrei szabadtéri előadások, a Gyulai Várszínház nyári produkcióit, a Budapesti Művészeti Hetek eseménysorozatát. Segítettük több új magyar dráma bemutatását. (Itt több támogatott előadást és akciót sorolt még a miniszterhelvettes.) 1,5 millió forinttal támogattuk az ifjúsági színházlátogatását. Ma már a színházak közönségének 27,5 százaléka ifjúsági néző.

— A kulturális alap mecénás szerepe természetesen kiterjedt a művészetpolitikai szempontból kiemelkedő zenei és táncművek bemutatásának, az Operaház némely új produkciójának, a Filharmónia vidéki és ifjúsági koncertjeinek támogatására is. Ez is eredményezte, hogy a koncertek látogatók száma évek óta növekszik, az idén a tavalyihoz képest például mintegy 10 százalékkal. Eredményesen segítette az alap a komoly zenei lemezek előállítását és forgalmazását, több mint 5 millió forinttal.

— Az értékes képzőművészeti alkotások megszületésére, propagandájára és terjesztésére, fontos kiállítások megrendezésére, pályázatokra — például a Dózsa és a Petőfi jubileumi ünnepségekkel kapcsolatos képzőművészeti alkotásokra, a politikai plakátpályázatokra — szintén jelentős összegeket áldoztunk.

— A szorosabb értelemben vett közművelődési célok elérését, elsősorban a munkások, a parasztok és az ifjúság jobb kulturális ellátását — külön is finanszíroztuk a kulturális alaphoz, még hozzá tetemes összegekkel. Például a munkás peremkörletek és a falusi közművelődési könyvtárak kötetének gyarapítását több mint egymillió forinttal segítettük.

— A munkás kórusmozgalom fejlesztését, a munkás dalkultúra hagyományainak gyűjtését szolgálja a Vándor Sándor országos munkás és ifjúmunkás énekkari fesztiválra és az Országos Énekkari Szemlére biztosított támogatás. A nemzetiségi folklór kincseinek felkutatására és közreadására közel egymillió forintot juttattunk.

— Igen értékes — és a kulturális alaphoz támogatott — kezdeményezés, hogy az Andor Ilona vezette Kodály-kórus kis falusi községekbe juttatta el a magyar dalkultúra kincseit. A jövőben az illyesfajta kezdeményezéseket még jobban kívánjuk segíteni, hogy munkásvárosokba, negyedekbe, a falvakba közvetlenül is eljuttassuk az értékes, művészeti alkotásokat és produkciókat. Altalá-

ban támogatjuk a vidéki városok fontosabb kulturális rendezvényeit.

— Az ifjúságról szóló párthatározat szellemében — mondotta a továbbiakban dr. Orbán László — az idén már jelentősen növeltük a fiatalok jobb kulturális ellátását célzó támogatások összegét. Lehetővé tettük, hogy munkásfiatalok és diákok féláron látogathassák az értékes színdarabokat; hozzájárultunk a színházak, az opera, a koncertek kedvezményes bérletakcióihoz és a kifejezetten az ifjúság számára tartott színházi és zenei előadások költségeihez.

— Ez a támogatás is közrejátszott abban, hogy például az idén is a komolyzenei hangversenyek látogatóinak 43 százaléka az ifjúság köréből került ki. És ha már a fiataloknál tartunk, hadd említssem meg: a kisgyermek irodalmi érdeklődését fejlesztő, kitűnő kezdeményezést, a Kincskereső című lap megjelenését is a kulturális alap támogatása tette lehetővé. Az úttörők rendezvényeihez 400 000 forinttal járultunk hozzá.

A kulturális járulék hogyan szolgálja művelődéspolitikai céljainkat?

— A járulék fizettségével egyes területeken részben korlátozni törekszünk a szórakozási igényeket csak alacsony színvonalon kielégítő termékek, szolgáltatások létrehozását, részben növeljük az ilyen jellegű termékek, produkciók árát. A kulturális járulék hatására például több színház elállt olyan előadás bemutatásának tervétől, amelyet magas járulékkal kívántunk sújtani. Több iparművészeti tárgyat előállító vállalat lemondott olyan termékek forgalmazásáról, amelyre a zsűri magas járulékot kívánt kivetni. A járulék bizonyos szabályozó szerepét és visszaszorító hatását tükrözi, hogy a kulturális alaphoz a járulékból eredő jövedelme az idén csökkent. Bár ez természetesen bizonyos bevételkiesést jelent, ennek a „deficitnek” örülünk, hiszen a giccstermés visszaeséséről, a járulékoltság pozitív hatását bizonyítja egyes területeken.

Milyen fogyatékoságok nehezítik a további feladatok megoldását?

— A kulturális alap munkájában bőven van megoldatlan probléma, fogyatékoság és hiba. Egyes területeken csak alig, vagy igen szűk körben hat — gazdasági lehetőségei és eszközei korlátozott volta miatt is.

Több területen nem sikerült még megtalálni működtetésének hatékony formáit és módszereit. Például a könyvkiadásban és könyvterjesztésben sem, ahol a fontos művek kiadása amúgy is jelentős állami támogatást élvez. Mégis, az egyes jelentős akciók és feladatok eredményes támogatása mellett a kulturális alap és járulék hatása valójában csak igen korlátozott. Sok helyen nem tudtuk a kommercializálódási tendenciákat visszaszorítani vagy legalább kellően ellensúlyozni. Hadd húzzam alá: minden természetesen nem is oldható meg egyedül vagy elsősorban a kulturális alap segítségével.

A Központi Bizottság novemberi határozata újból hangsúlyozta szocialista művelődéspolitikánk azt az alapelvét, hogy a kultúra nálunk nem kereskedelmi kérdés, hanem fontos társadalmi-politikai

ügy. Nem véletlenül foglalt állást abban, hogy szükséges a kulturális területen a gazdasági szabályozó rendszer felülvizsgálata, azzal a céllal, hogy a növekvő állami támogatás egyértelműen a szocialista társadalom számára fontos értékes alkotásokat segítse.

— Feladataink közül a legfontosabb, hogy a kulturális alap a maga szerény eszközeivel az eddiginél hatékonyabban segítse pártunk X. kongresszusa határozatainak érvényesítését, az ezek végrehajtásáról és a tennivalókról szóló novemberi központi bizottsági állásfoglalás realizálását. Segítse még következetesebben a szocialista eszmeiségű, művészileg értékes alkotások létrejöttét és terjesztését. Nagyobb figyelmet és anyagi erőket kell a munkásművelődésre, különösen a szocialista brigádok kulturális aktivitásának ösztönzésére, továbbá a munkásszállási iparitanuló-otthonok kulturális lehetőségeinek fejlesztésére fordítani. Tovább kell növelnünk az ifjúság művelődését célzó anyagi eszközöket. Bátorabban támogassunk olyan kezdeményezéseket kulturális életünkben, a közművelődésben, amelyek erősítik a szocialista eszmeiséget, segítik a szélesebb néprétegek ízlésének formálását, szórakozási igényeinek minél kulturáltabb kielégítését, sőt az új, színvonalasabb kulturális igények fölkelését. Következésképpen kell törekedni a megfelelő eszközök és formák megtalálására azokon a területeken, ahol eddig a kulturális alap tevékenysége nem mutatkozott hatékonyak, és arra, hogy az alap az alkotói szféra mellett az eddiginél jobban erősítse a közvetítő láncszemek — az eladók, a terjesztők — anyagi érdekelttségét is a szocialista eszmeiségű és értékes művek forgalmazására. Reméljük, hogy jövőre a kulturális alap — megtartva és erősítve eddigi eredményeit — javít fogyatékoságain és hatékonyabban segíti majd kulturális életünk gazdagítását, szocialista művelődéspolitikánk feladatainak végrehajtását — fejezte be a beszélgetést dr. Orbán László.